Lietas Nr. C39083015
CA0372-15/07

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Valmierā 2015.gada 17.novembrī

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis D.Lazdiņš
tiesneses I.Pinne un Z.Cera
tiesas sēdes sekretāre B.Nīmane
piedaloties sūdzības iesniedzējai /pers. E/, zvērinātai advokātei G.Ginterei, zvērinātai notārei Valsts amatpersona

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu sūdzības iesniedzējas /pers. E/ sūdzībā par zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību sakarā ar sūdzības iesniedzējas /pers. E/ apelācijas sūdzību par Valmieras rajona tiesas 2015.gada 12.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

2015.gada 10.maijā /pers. E/ iesniegusi sūdzību Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētājai par zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību, kurā lūdz atzīt par nepareizu Vidzemes apgabaltiesas zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību atteikt atzīt, atbilstoši Notariāta likuma 39. un 284.pantam,/pers. E/ 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un atteikt taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību), dodot norādījumus uzraudzības kārtībā notārei atzīt 2015.gada14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

Ar Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētājas 2015.gada 14.maija lēmumu, pamatojoties uz Notariāta likuma 205.un 206.pantu, /pers. E/ sūdzība nodota izskatīšanai Valmieras rajona tiesai.

Sūdzībā norādīti tālāk minētie apstākļi.

2015.gada 14.janvārī zvērināta notāre Valsts amatpersona taisījusi notariālo aktu ar reģistra Nr.126 par iesnieguma par mantojuma pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā.

Iesniegumā norādīts, ka /pers. E/ pieņēmusi mirušās /pers. F/ uz testamenta pamata atstāto mantojumu. Mirusī atstājusi pēdējās gribas rīkojumu- testamentu, kuru pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi 2013.gada 17.oktobrī divu liecinieku klātbūtnē, novēlot visu savu mantu, naudu un nekustamo īpašumu - dzīvokli /adrese A/, māsas meitai /pers. E/.

Pamatojoties uz minēto, /pers. E/ lūgusi notāri nolasīt /pers. F/ atstāto testamentu, izsludināt mantojuma atklāšanos un apstiprināt viņu kā testamentāro mantinieku uz /pers. F/ pēdējās gribas rīkojumā norādīto mantojumu, un izsniegt aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos spēkā (mantojuma apliecību). Norādījusi sev zināmos /pers. F/ likumiskos mantiniekus.

2015.gada 4.februārī notāre nolasījusi /pers. F/ atstāto privāto testamentu, par ko taisījusi notariālo aktu ar reģistra Nr.310- apliecību par pēdējās gribas rīkojuma akta nolasīšanu, norādot, ka testamentā labojumi un svītrojumi, dzēsumi nav, testaments uzrakstīts un parakstīts divu liecinieku /pers. G/ un /pers. H/ klātbūtnē 2013.gada 17.oktobrī. Nekādi iebildumi pret pēdējās gribas rīkojuma akta īstumu vai tā likumīgo spēku nav tikuši iesniegti. Norādīts, ka testamenta liecinieki /pers. G/ un /pers. H/, būdami brīdināti par krimināltatbildību pēc Krimināllikuma 300.panta par nepatiesas liecības sniegšanu, kā liecinieki paziņojuši, ka pie /pers. F/ testamenta parakstīšanas vienlaikus klāt nav bijuši, bet viņus palūgts parakstīt testamentu kā lieciniekus vēlāk, kad testamenta teksts bijis jau uzrakstīts, ka testatori pazinuši personīgi. Liecinieki paziņojuši, ka viņi nav radinieki ne testatorei /pers. F/, ne testamentā ieceltajai mantiniecei /pers. E/.

2015.gada 28.aprīlī notāre izsniegusi /pers. E/ atteikumu izpildīt notariālo darbību, norādot, ka privātā testamenta tekstā nav atsauces uz to, ka testatore visu testamentu pati būtu pašrocīgi uzrakstījusi.

Testamenta liecinieki mutiski apliecinājuši, ka nav bijuši klāt vienlaikus pie testatores /pers. F/ testamenta parakstīšanas, bet viņi pašrocīgi parakstījuši testamentu kā liecinieki vēlāk – dažādos laikos, dažādās dienās, kad testamenta teksts jau bijis uzrakstīts un parakstīts.

Tāpat konstatēts, ka viens no lieciniekiem - /pers. H/ ir testamentā ieceltās mantinieces /pers. E/ 2.pakāpes svainis - viņas mātes /pers. I/ pašreizējais laulātais. Līdz ar to, saskaņā ar Civilprocesa likuma 448.panta 2.punktu, /pers. H/ ir nespējīgs liecinieks.

Notāre atzinusi, ka sastādot 2013.gada 17.oktobra privāto testamentu, nav ievērota Civillikuma 447.pantā noteiktā kārtība, kas bija spēkā testamenta sastādīšanas laikā (pants izslēgts ar 08.05.2014.likumu "Grozījumi Civillikumā"),

Pie šādiem apstākļiem, atbilstoši Notariāta likuma 39. un 284.pantam, zvērināta notāre atteikusi atzīt 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un atsacījusi taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

/pers. E/ notāres rīcību uzskata par nepareizu un neatbilstošu tiesību normām, jo Civillikuma 451.pantā bijis noteikts, ja testators visu testamentu pats uzrakstījis un parakstījis, tad tas ir spēkā arī bez lieciniekiem (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.07.2014.). /pers. F/ testamenta taisīšanas brīdī šī spēkā esošā Civillikuma 451.panta norma nav paredzējusi prasību testamenta tekstā norādīt, ka tas ir pašrocīgi uzrakstīts un parakstīts. /pers. F/ 2013.gada 17.oktobra testamentu ir pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi, ko 2015.gada 4.februārī pie testamenta nolasīšanas apstiprināja liecinieki /pers. G/ un /pers. H/, kā arī /pers. F/ likumiskā mantiniece – viņas māsa /pers. I/.

Saskaņā ar Notariāta likuma 277., 278. un 279.pantu tiesības iesniegt iebildumus un apstrīdēt testamentu tiesā ir personai, kuras tiesības ar pēdējās gribas rīkojumu ir aizskartas, zvērināta notāra noteiktajā mantošanas iesnieguma iesniegšanas termiņā. Testatores /pers.E/likumiskie mantinieki nekādus iebildumus pret pēdējās gribas rīkojuma akta īstumu vai tā likumīgo spēku nav iesnieguši un testamentu tiesā nav apstrīdējuši.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 4.augusta noteikumu Nr.618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu" 60.pantu, ja tiek iesniegts privāts testaments (Civillikuma 446.pants) un priviliģētais testaments (Civillikuma 462.pants), to īstuma pierādīšana tiesā nav nepieciešama (MK 17.06.2014.noteikumu Nr.329 redakcijā.).Līdz ar to, /pers. E/ uzskata, ka atbilstoši Civillikuma 451.pantam (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.07.2014.), /pers. F/ testaments ir spēkā arī bez lieciniekiem.

/pers. E/ savu sūdzību pamato uz Notariāta likuma 205., 206.pantu un 273.panta otro daļu.

Ar Valmieras rajona 2015.gada 12.jūnija spriedumu noraidīta /pers. E/ sūdzība par Vidzemes apgabaltiesas zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību, atsakot atzīt par pamatotu 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu un atsakot taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

Tiesa savu spriedumu pamatojusi uz tālāk norādītajiem apstākļiem un argumentiem.

Sūdzības iesniedzēja /pers. E/ 2015.gada 14.janvārī iesniegusi zvērinātai notārei Valsts amatpersona mantošanas iesniegumu par mantošanas pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā.

Iesniegumā norādīts, ka 2014.gada 17.decembrī mirusī /pers. F/ atstājusi pēdējās gribas rīkojumu – testamentu, kuru testatore 2013.gada 17.oktobrī pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi divu liecinieku klātbūtnē. Sūdzības iesniedzēja lūdz zvērinātai notārei mirušās /pers. F/ atstāto testamentu, izsludināt mantojuma atklāšanos, apstiprināt /pers. E/ kā testamentāro mantinieku uz /pers. F/ pēdējās gribas rīkojuma aktā norādīto mantojumu un izsniegt aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos spēkā (mantojuma apliecību).

Iebildumi pret pēdējās gribas rīkojuma akta īstumu vai tā likumīgo spēku netika iesniegti.

2015.gada 28.aprīlī zvērināta notāre atteikusi izpildīt notariālo darbību, atteikumā norādot, ka nav ievērota Civillikuma 447.pantā noteiktā kārtība, kāda bija spēkā uz testamenta sastādīšanas dienu, tas ir, testamenta liecinieki nav bijuši klāt testamenta taisīšanas laikā ne mazāk kā divi reizē un viens no tiem - /pers.H/ ir nespējīgs liecinieks saskaņā ar Civillikuma 448.panta 3.punktu.

Lietā piemērojams likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 30.pants, kas nosaka, ka privāts testaments, par kādu to atzinusi tiesa šajā gadījumā, kas taisīts Civillikuma 446., 447., 448., 449. un 450.pantā noteiktajā kārtībā, tiek atzīts par stājušos likumīgā spēkā, ja tas atbilst tiem Civillikuma noteikumiem, kuri bija spēkā tā taisīšanas laikā.

/pers. E/ sūdzībā minētie apstākļi būtiski atšķiras no viņas iesniegumā notārei norādītajiem apstākļiem, t.i. attiecībā uz divu liecinieku piedalīšanos pie testamenta sastādīšanas. /pers. E/ sūdzību pamato ar testatora tiesībām visu testamentu uzrakstīt pašam un to parakstīt bez lieciniekiem.

Sūdzības iesniedzēja nav cēlusi iebildumus par apliecībā par pēdējās gribas rīkojuma nolasīšanu norādīto, ka testaments uzrakstīts un divu liecinieku klātbūtnē parakstīts.

Tiesa norāda spriedumā uz Notariāta likuma 284.panta pirmo daļu.

Zvērināta notāre pamatoti norādījusi atteikumā, ka izlemjot attiecīgo jautājumu, ir jāņem vērā likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 30.pants, kurā noteikts, ka privāts testaments, kas taisīts Civillikuma 446., 447., 448., 449., un 450.pantā noteiktajā kārtībā, tiek atzīts par stājušos likumīgā spēkā, ja tas atbilst tiem Civillikuma noteikumiem, kuri bija spēkā tā taisīšanas laikā - 2013.gada 17.oktobrī.

Civillikuma 445.pantā noteikts, ka, lai privāts testaments būtu spēkā, jābūt pārliecībai, ka to taisījis mantojuma atstājējs un ka tas izteic pareizi viņa pēdējo gribu. Savukārt Civillikuma 446.panta redakcijā, kāda bija spēkā testamenta taisīšanas laikā - 2013.gada 17.oktobrī - noteikts, ka šim nolūkam (Civillikuma 445.pants.) privātu testamentu taisot pieaicināmi vismaz divi ticami liecinieki, izņemot Civillikuma 451.pantā norādīto gadījumu. Privāti testamenti taisāmi rakstiski, izņemot Civillikuma 460.pantā paredzētos gadījumus. Savukārt Civillikuma 447.pantā (spēkā esošā likuma redakcija 17.10.2013.) noteikts, ka lieciniekiem testamenta taisīšanas laikā vajag būt spējīgiem liecināt, vajag būt pie tam klāt labprātīgi, ne mazāk kā diviem reizē, un vajag varēt pārliecināties par testatora personību.

Zvērinātai notārei minētie liecinieki ir apliecinājuši, ka pie /pers. F/ testamenta parakstīšanas klāt vienlaikus nav bijuši, bet parakstījuši testamentu vēlāk, kad testamenta teksts jau bijis uzrakstīts, pazinuši testatori personīgi, ka testamenta parakstīšanas un rakstīšanas brīdī klāt nav bijuši. Liecinieki tāpat paziņojuši, ka viņi nav radinieki ne testatorei /pers. F/, ne testamentā ieceltajai mantiniecei /pers. E/.

Viens no lieciniekiem - /pers. H/ ir testamentā ieceltās mantinieces /pers. E/ 2.pakāpes svainis, t.i., /pers. E/ mātes /pers. I/ pašreizējais laulātais, līdz ar to notāre pamatoti atzinusi, ka saskaņā ar Civillikuma 448.panta trešo daļu /pers. H/ ir nespējīgs liecinieks.

Tiesa norādījusi uz Notariāta likuma 273.panta otro daļu, ka zvērinātam notāram nav tiesību pašam ierosināt jautājumu par pēdējās gribas rīkojuma akta neatbilstību likumam. Tiesa uzskatījusi, ka Notariāta likums neparedz zvērinātam notāram tiesības aizstāt iesniegumā par mantojuma pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā norādīto mantošanas pamatu.

Pie šādiem apstākļiem tiesa uzskatījusi, ka tādejādi sūdzības iesniedzējas viedoklis, ka /pers. F/ testaments ir spēkā arī bez lieciniekiem, nevar ietekmēt tiesas nolēmumu.

Tiesa uzskatījusi, ka zvērinātas notāres rīcība, atsakot atzīt par pamatotu 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu un atsakot taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību), nav uzskatāma par prettiesisku. Tādejādi tiesa secinājusi, ka /pers. E/ sūdzība ir noraidāma.

Par Valmieras rajona tiesas 2015.gada 12.jūnija spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi /pers. E/, kurā lūdz atzīt par nepareizu Vidzemes apgabaltiesas zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību atteikt atzīt, atbilstoši Notariāta likuma 39. un 284.pantam, /pers. E/ 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un atteikt taisīt notariālo altu par pēdējās gribas

rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību), kā arī atzīt /pers. E/ 2015.gada14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un uzdot Vidzemes apgabaltiesas zvērinātai notārei Valsts amatpersona taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

/pers. E/ apelācijas sūdzību pamato uz Notariāta likuma 205. un 206.pantu, 273.panta otro daļu.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja /pers. E/ uzskata Valmieras rajona tiesas 2015.gada 12.jūnija spriedumu par nelikumīgu un nepamatotu, tāpēc pārsūdz to pilnā apjomā tālāk minēto apstākļu un iebildumu dēļ.

Zvērināta notāre nav izvērtējusi /pers. F/ atstātā pašrocīgi uzrakstītā un parakstītā privātā testamenta spēkā esamību bez lieciniekiem atbilstoši Civillikuma 451.pantam (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.07.2014.).

Civillikuma 445.pants noteic, ka, lai privāts testaments būtu spēkā, jābūt pārliecībai, ka to taisījis mantojuma atstājējs un ka tas izteic pareizi viņa pēdējo gribu.

Atbilstoši Civillikuma 446.pantam šim nolūkam privātu testamentu taisot pieaicināmi vismaz divi ticami lieci nieki, izņemot 451.pantā norādīto gadījumu.

Civillikuma 451.pants noteic, ja testators visu testamentu pats uzrakstījis un parakstījis, tad tas ir spēkā arī bez lieciniekiem (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.07.2014.)./pers. F/ testamenta taisīšanas brīdī spēkā esošā Civillikuma 451.panta norma nesatur prasību testamenta tekstā norādīt, ka tas ir pašrocīgi uzrakstīts un parakstīts.

Sūdzības iesniedzēja norāda, ka /pers. F/ 2013.gada 17.oktobra testamentu ir uzrakstījusi un parakstījusi pašrocīgi, kas ir norādīts 2015.gada 14.janvāra iesniegumā par mantojuma pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos spēkā. Minēto apstākli 2015.gada 4.februārī pie testamenta nolasīšanas apstiprināja arī lieci nieki /pers. G/ un /pers. H/, kā arī /pers. F/ likumiskā mantiniece – viņas māsa /pers. I/. Arī nopratinātās tiesas sēdē lieci nieces /pers. I/ un /pers. P/ apstiprināja, ka testamentu ir pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi /pers. F/, kuras rokrakstu viņas labi pazīst.

Tiesa spriedumā norādījusi, ka sūdzības iesniedzējas sūdzības pamatojums būtiski atšķiras no viņas iesniegumā par mantojuma pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma stāšanos likumīgā spēkā norādītajiem apstākļiem, ka sūdzības iesniedzējas viedoklis, ka /pers. F/ testaments ir spēkā arī bez lieciniekiem, nevar ietekmēt tiesas nolēmumu.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja šādiem tiesas secinājumiem nepiekrīt, jo uzskata tos par nepamatotiem un nelikumīgiem, jo tie neatbilst lietas apstākļiem un ir pretrunā ar tiesību normām.

Pretēji tiesas spriedumā apgalvotajam, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka viņa nelūdz aizstāt mantošanas pamatu, kā arī nenorāda jaunus apstākļus. Iesniegumā tika norādīts, ka mantošanas pamats ir testaments, jo lūdz apstiprināt viņu kā testamentāro mantinieci. Šis pamats netiek aizstāts ar citu Civillikumā noteikto mantošanas pamatu - mantojuma līgumu vai likumu, bet lūgts izvērtēt pašrocīgi uzrakstītu un parakstītu testamentu sakarā ar to, ka testamenta lieci nieki tika atzīti par nespējīgiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 4.augusta noteikumu Nr.618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu" 60.punktu, ja tiek iesniegts privāts testaments (Civillikuma 446.pants) un privileģēts testaments (Civillikuma 462.pants), to īstuma pierādīšana tiesā nav nepieciešama (MK 17.06.2014.noteikumi Nr.329 redakcijā).

Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka atbilstoši Civillikuma 451.pantam (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 01.07.2014.) /pers. F/ testaments ir atzīstams par spēkā esošu arī bez lieciniekiem.

Vidzemes apgabaltiesas zvērināta notāre Valsts amatpersona atteikumu pamato ar to, ka sastādot 2013.gada 17.oktobra privāto testamentu nav ievērota Civillikuma 447.pantā noteiktā kārtība (Civillikuma 447.pants bija spēkā testamenta sastādīšanas laikā, izslēgts ar 08.05.2014. likumu "Grozījumi Civillikumā") – testamenta lieci nieki nav bijuši klāt testamenta taisīšanas laikā ne mazāk kā divi reizē, un viens no lieciniekiem /pers. H/ testamenta taisīšanas laikā nav bijis spējīgs liecināt.

Lietā nav strīda par to, ka testamenta lieci nieki nav bijuši klāt testamenta taisīšanas laikā un viens no lieciniekiem ir testamentārās mantinieces 2.pakāpes svainis, t. i. nespējīgs lieci nieks.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka 2015.gada 4.februārī pie testamenta nolasīšanas testamenta lieci nieki /pers. G/ un /pers. H/ apliecinājuši, ka testatore /pers. F/ testamentu ir pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi. Testamenta lieci nieki paši ar saviem parakstiem 2015.gada 4.februāra apliecībā par testamenta nolasīšanu apliecinājuši, ka neviens no viņiem nav bijis klāt brīdī, kad testaments ticis rakstīts un parakstīts, ka viņi lūgti parakstīt testamentu, kā lieciniekiem, vēlāk, kad testamenta teksts jau bijis uzrakstīts.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka viņas māte un /pers. F/ likumiskā mantiniece /pers. I/ 2015.gada 4.februārī apliecinājusi, ka testatore /pers. F/ testamentu ir pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi. Tiesas sēdē pieaicinātā lieciniece /pers. I/ apliecināja, ka viņa personīgi nav piedalījusies brīdī, kad ticis rakstīts un parakstīts testaments. Šo pašu /pers. I/ apliecināja notārei 2015.gada 4.februārī pie testamenta nolasīšanas. Arī lieciniece /pers. I/ nevar apliecināt, ka testamenta saturu ir pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi testatore /pers. F/, jo personīgi testamenta rakstīšanas brīdī nav atradusies kopā ar /pers. F/.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesas sēdē lieciniece /pers. P/ apstiprinājusi, ka testamentu pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi /pers. F/, kuras rokrakstu viņa labi pazīst. Savukārt notāre norāda, ka lieciniece /pers. P/ liecināja, ka viņa ir iedevusi /pers. F/ kā paraugu citas personas sastādītu testamentu, bet pati nav atradusies kopā ar /pers. F/ brīdī, kad ticis sastādīts un parakstīts testaments. /pers. F/ privāto testamentu viņa pirmo reizi ir ieraudzījusi īsi pirms tiesas sēdes sākuma, jo testamenta otro eksemplāru viņai uzrādījusi sūdzības iesniedzēja /pers. E/. Līdz ar to notāre uzskata, ka /pers. P/ nevar liecināt par to, kura persona ir sastādījusi un parakstījusi testamentu, jo pati personīgi testamenta satura rakstīšanas un parakstīšanas brīdī nav bijusi klāt.

Tāpat notāre norāda, ka arī pašā testamentā nav norādes uz to, ka testatore testamentu pašrocīgi uzrakstījusi.

Apelācijas instances tiesas sēdē sūdzības iesniedzēja /pers. E/ uzturēja gan savu sākotnējo sūdzību, gan apelācijas sūdzību ar tajā minētajiem apstākļiem. Lūdza tiesai atzīt par nepareizu Vidzemes apgabaltiesas zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību atteikt atzīt, atbilstoši Notariāta likuma 39.un 284.pantam, par pamatotu /pers. E/ 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu un uzdot Vidzemes apgabaltiesas zvērinātai notārei Valsts amatpersona taisīt notariālo aktu par 2014.gada 17.decembrī mirušās /pers. F/ 2013.gada 17.oktobra pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

Apelācijas instances tiesas sēdē zvērināta notāre Valsts amatpersona neatzina /pers. E/ apelācijas sūdzību un sākotnējo sūdzību. Uzturēja spēkā savu rakstveida paskaidrojumu, kas atrodas lietas materiālos. Uzskata, ka viņas rīcību konkrētajā gadījumā nav pamata atzīt par nepareizu un lūdz tiesai /pers. E/ sūdzību atzīt par nepamatotu un noraidīt.

Motīvu daļa

Uzklausījusi apelācijas instances tiesas sēdē lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot sūdzības iesniedzējas /pers. E/

apelācijas sūdzībā minētos apstākļus, pārbaudot lietas materiālus kopumā, tiesas kolēģija atzīst, ka sūdzības iesniedzējas /pers. E/ sūdzība ir pamatota un apmierināma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu, apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar /pers. E/ apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā un nepārbauda faktus, kas konstatēti pirmās instances tiesā, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Ar Valmieras rajona tiesas 2015.gada 12.jūnija spriedumu konstatēti tālāk minētie fakti, kuri nav apstrīdēti sūdzības iesniedzējas /pers. E/ apelācijas sūdzībā.

2015.gada 14.janvārī /pers. E/ griezusies pie Vidzemes apgabaltiesas zvērinātas notāres Valsts amatpersona ar iesniegumu par mantojuma pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (lietas 16-19 lapa), kurā lūdz zvērinātai notārei nolasīt 2014.gada 17.decembrī mirušās /pers. F/ atstāto testamentu, kas taisīts 2013.gada 17.oktobrī divu liecinieku klātbūtnē, izsludināt mantojuma atklāšanos, apstiprināt /pers. E/ kā testamentāro mantinieku uz /pers. F/ pēdējās gribas rīkojuma aktā norādīto mantojumu un izsniegt aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos spēkā (mantojuma apliecību).

2015.gada 4.februārī izdota apliecība par pēdējās gribas rīkojuma nolasīšanu (reģistra Nr.310), no kuras redzams, ka 2015.gada 4.februārī zvērināta notāre Valsts amatpersona savā prakses vietā /adrese/nolasījusi /pers. F/ atstāto privāto testamentu, ar kuru /pers. F/ ir noteikusi sekojošo: „Es, apakšā parakstījusies /pers. F/, personas kods /personas kods/, dzīvo /adrese/ pie pilnas saprašanas un apzinādamās testamenta nozīmi novēlu visu savu mantu un naudu un nekustamo īpašumu dzīvokli /adrese A/ manas māsas meitai /pers. E/, personas kods /personas kods/, dzīvo /adrese B/."

Pie testamenta nolasīšanas piedalījušies testamentāra mantiniece /pers. E/ un liecinieki /pers. G/ un /pers. H/.

Iebildumi pret pēdējās gribas rīkojuma akta īstumu nav iesniegti.

/pers. G/ un /pers. H/ pie /pers. F/ testamenta sastādīšanas un parakstīšanas klāt vienlaikus nav bijuši (lietas 11 lapa).

2015.gada 28.aprīlī zvērināta notāre Valsts amatpersona, atbilstoši Notariāta likuma 39.pantam un 284.pantam, atteikusi atzīt 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un atteikusi taisīt notariālo aktu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību), jo sastādot 2013.gada 17.oktobra privāto testamentu nav ievērota Civillikuma 447.pantā noteiktā kārtība (Civillikuma 447.pants bija spēkā testamenta sastādīšanas laikā, izslēgts ar 08.05.2014. likumu "Grozījumi Civillikumā"):

1) testamenta liecinieki nav bijuši klāt testamenta taisīšanas laikā ne mazāk kā divi reizē;

2) viens no testamenta lieciniekiem - /pers.H/ saskaņā ar Civilprocesa likuma 448.panta 3.punktu ir nespējīgs liecinieks (lietas 12, 13 lapa)

Apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums nav pareizs un nevar pievienoties zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai tālāk minēto apsvērumu dēļ.

Zvērinātu notāru profesionālo un korporatīvo darbību regulē Notariāta likums.

Savukārt mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2008.gada 4.augusta noteikumi Nr.618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu".

/pers. F/ 2013.gada 17.oktobra testaments ir privāts testaments, kuru testatore pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi. Šāds fakts ir norādīts /pers. E/ 2015.gada 14.janvāra iesniegumā zvērinātai notārei (lietas 16 lapa). Minēto apstākli 2015.gada 4.februārī pie testamenta nolasīšanas apstiprināja lieciniece /pers. G/ un /pers. H/. Faktu, ka testamentu pašrocīgi uzrakstījusi testatore /pers. F/, pirmās instances tiesas sēdē apliecināja lieciniece - testatores /pers. F/ māsa /pers. I/ un lieciniece /pers. P/, jo viņas pazīst testatores /pers. F/ rokrakstu (2015.gada 10.jūnija Valmieras rajona tiesas sēdes protokols-lietas 26-28 lapa).

Uz testamenta taisīšanas brīdi spēkā bija Civillikuma 451.pants, kas noteica, ka, ja testators visu testamentu pats uzrakstījis un parakstījis, tad tas ir spēkā arī bez lieciniekiem (ar grozījumiem, kas izdarīti ar 12.12.2002.likumu, kas stājas spēkā 01.01.2003.).

Tiesas kolēģija uzskata, ka sūdzības iesniedzējas izteiktais viedoklis apelācijas sūdzībā, ka zvērinātai notārei bija jāizvērtē testatores /pers. F/ atstātā pašrocīgi uzrakstītā un parakstītā privātā testamenta spēkā esamība atbilstoši Civillikuma 451.panta nosacījumiem, kas bija spēkā uz testamenta taisīšanas brīdi, ir pamatots. Nepastāv strīds, ka testatore /pers. F/ testamentu pati uzrakstījusi un parakstījusi.

Tiesas kolēģija tikai daļēji piekrīt zvērinātas notāres argumentiem, ka šajā gadījumā viņai bija jāvadās tikai un vienīgi no minētajiem apstākļiem, kas norādīti /pers. E/ 2015.gada 14.janvāra iesniegumā notārei, taču, ja no iesnieguma izriet arī apstāklis, ka testatore pašrocīgi uzrakstījusi un parakstījusi testamentu, tad notārei tomēr bija jāapsver Civillikuma 451.panta nosacījumi, kas bija spēkā uz testamenta taisīšanas brīdi. Vēl jo vairāk, ja šāds fakts nav apstrīdēts.

Tiesas kolēģija nepiekrīt pirmās instances tiesas viedoklim, ka zvērinātai notārei nebija tiesības aizstāt /pers. E/ iesniegumā par mantojuma pieņemšanu un pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā norādīto mantošanas pamatu. Tiesas kolēģija šajā sakarā piekrīt sūdzības iesniedzējas argumentiem, ka viņa nelūdz iesniegumā notārei aizstāt mantošanas pamatu, kā arī nenorāda jaunus apstākļus. Iesniegumā tika norādīts, ka mantošanas pamats ir testaments un šis pamats nekādā veidā netiek aizstāts ar citu Civillikumā noteikto mantošanas pamatu – mantojuma līgumu vai likumu. Sūdzības iesniedzēja lūdz notārei izvērtēt pašrocīgi uzrakstītu un parakstītu testamentu sakarā ar to, ka liecinieki nav bijuši klāt pie testamenta taisīšanas un viens no lieciniekiem /pers. H/ atzīts par nespējīgu liecinieku.

Tiesas kolēģija norāda, ka zvērinātas notāres izvērtējumam tika nodots testaments, kas ir viens no mantošanas pamatiem un notāres uzdevums bija noskaidrot /pers. F/ atstātā testamenta atbilstību Civillikuma 451.panta nosacījumiem, kas bija spēkā uz testamenta taisīšanas brīdi.

Līdz ar to, šajā gadījumā zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcība atzīstama par nepareizu atsakot atzīt /pers. E/ 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu par pamatotu un atteikt taisīt notariālo altu par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).Zvērinātai notārei Valsts amatpersona uzdodams taisīt notariālo aktu par 2014.gada 17.decembrī mirušās /pers. F/, personas kods /personas kods/, 2013.gada 17.oktobra pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu, pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

No lietas materiālos esošā maksājuma uzdevuma Nr.569, datēta ar 2015.gada 5.maiju, redzams, ka /pers. E/ samaksājusi par labu valstij valsts nodevu 21,34 EUR apmērā par sākotnējās sūdzības iesniegšanu tiesai (lietas 10 lapa), bet no maksājuma uzdevuma Nr.578, datēta ar 2015.gada 9.jūniju, savukārt izriet, ka /pers. E/ samaksājusi kancelejas nodevu par divu liecinieku uzaicināšanu uz

pirmās instances tiesas sēdi 8,54 EUR apmērā.

No maksājuma uzdevuma Nr.589, datēta ar 2015.gada 3.jūliju, izriet, ka /pers. E/ samaksājusi par labu valstij valsts nodevu 21,34 EUR par apelācijas sūdzības iesniegšanu tiesai, tātad kopā /pers. E/ tiesas izdevumi ir 51,22 EUR, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas nosacījumiem piedzenami no zvērinātas notāres Valsts amatpersona par labu /pers. E/.

Tiesas izdevumi, tostarp ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi (par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu) par labu valstij piedzenami atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta nosacījumiem.

No lietas materiālos esošās uzziņas (lietas 42 lapa) redzams, ka ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir 3,57 EUR, kas piedzenami no zvērinātas notāres Valsts amatpersona par labu valstij atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta nosacījumiem.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.^{1}panta otro daļu nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.-434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

pilnīgi apmierināt /pers. E/ sūdzību.

Atzīt par nepamatotu Vidzemes apgabaltiesas zvērinātas notāres Valsts amatpersona rīcību atteikt atzīt, atbilstoši Notariāta likuma 39.un 284.pantam, par pamatotu /pers. E/ 2015.gada 14.janvāra mantošanas iesniegumu.

Uzdot Vidzemes apgabaltiesas zvērinātai notārei Valsts amatpersona taisīt notariālo aktu par 2014.gada 17.decembrī mirušās /pers. F/, personas kods /personas kods/, 2013.gada 17.oktobra pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā (mantojuma apliecību).

Piedzīt no zvērinātas notāres Valsts amatpersona par labu /pers. E/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 51,22 EUR (piecdesmit viens *euro* un 22 *centi*).

Piedzīt no zvērinātas notāres Valsts amatpersona par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,57 EUR (trīs *euro* un 57 *centi*).

Noteikt termiņu naudas summas piedziņai 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas-2015.gada 1.decembra-kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā Civilprocesa likuma 451.-452.pantos norādīto tiesību normu pārkāpumu gadījumos, iesniedzot kasācijas sūdzību Vidzemes apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs D.Lazdiņš

Tiesneses I.Pinne

Z.Cera